

ENNALTA ILMOITTAMATON TARKASTUSKÄYNTI VANTAAN KAUPUNGIN SIMONKYLÄN VANHUSTENKESKUKSEEN – Muistisairaille tarkoitettu Simonkylän hoivakoti 2

Aika: 11.7.2014

Paikka: Simonkylän hoivakoti 2, Simontie 5 B 2 krs, 01300 Vantaa

Läsnä: Vantaan kaupungin hoiva-asumisesta
palvelupäällikkö Minna Lahnalampi-Lahtinen
Simonkylän hoivakoti 2:sta
osastonhoitaja Anneli Laaksonen
vs. ylihoitaja /osastonhoitaja Piia Sneck

Oikeusasiamiehen kansliasta:
Esittelijäneuvos Tapio Rätty
Oikeusasiamiehensihteeri Pirkko Äijälä-Roudasmaa

TARKASTUKSEN TARKOITUS

Tarkastus tehtiin ennalta ilmoittamatta.

Tarkoituksena oli tutustua Vantaan kaupungin omaan muistisairaille vanhuksille järjestämän ympärivuorokautisen vanhainkotihoiton sisältöön ja laatuun. Tarkastuksella kiinnitettiin huomiota erityisesti asukkaiden hyvinvointiin sekä myös mahdollisiin itsemääräämisoikeuden rajoittamista koskeviin kysymyksiin. Myös hoitohenkilökunnan jakamiseen ja määrään kiinnitettiin huomiota.

TOIMITILAT

Simonkylän hoivakoti on Vantaan kaupungin Tikkurilan läheisyydessä sijaitseva kunnallinen ympärivuorokautista palveluasumista tarjoava hoivakoti vanhuksille. Asukkaat on sijoitettu eri hoivakoteihin siten, että eri hoivakodeissa erityyppisiä sairauksia ja vanhuuden vaivoja kärsivät vanhukset saavat asianmukaista hoitoa ja hoivaa. Tarkastuksen kohteeksi valittiin hoivakoti 2, jonne on sijoitettu lähinnä vaikeista muistisairauksia sairastavat asukkaat. Osalla vanhuksista on muistisairauden lisäksi erityisiä liikuntarajoitteita, osa asukkaista oli jo vuodepotilaita.

Kaupungin hoidonjärjestely –yksikkö, KONSTI, sijoittaa asukkaat ympärivuorokautiseen hoivaan vapautuville paikoille Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymien asiakaskriteerien mukaisesti.

Simonkylän hoivakoti on toiminut sille rakennetuissa tiloissa vuoden 2010 elokuusta alkaen.

YLEISKUVAUS TARKASTETTAVASTA KOHTEESTA

Simonkylän hoivakodin käytössä olivat Simonkylän vanhusten keskuksen ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevat mm. ruokala ja suuri yhteistila, jossa järjestetään viikoittain koko talon väelle yhteisiä, usein kulttuuripainotteisia tilaisuuksia, jotka saattoivat olla oopperaa, taidenäyttelyitä, yhteislauluhetkiä tai erilaisia ajankohtaan liittyviä juhlia. Juhlasalissa voidaan järjestää myös monipuolisia liikuntatilaisuuksia asukkaille.

Tilavassa hississä asukkaat voidaan kuljettaa eri kerroksista alakertaan ja ulkoilemaan pyörätuoleilla tai muuten avustettuna. Myös sänky mahtuu hissiin tarvittaessa.

Useimmiten asukkaat liikkuvat rollaattoreilla tai pyörätuoleilla, mutta mahdolliset vuodeasukkaat voidaan myös tuoda ulkoilemaan ja nauttimaan esityksistä.

Simonkylän hoivakoti 2 sijaitsee 3-kerroksisen rakennuksen 2 kerroksessa. Hoivakoti 2:ssa on 22 asukaspaikkaa. Hoivakoti on jaettu kahteen hoitotiimiin, joissa 18 asukkaalla on omat yhden hengen huoneet. Asukkaille oli myös kaksi kaksiota, jotka oli tarkoitettu lähinnä aviopareille, mutta nyt niissä toisessa asui kaksi naista ja toisessa yksi mies. Kaksioissa oli kaksi erillistä ovella suljettavaa makuuhuonetta ja pienet yhteistilat. Kaikissa huoneissa oli tilavat wc / kylpyhuone.

ASUKASTILAT

Hoitotilat ja niihin välittömästi liittyvät tilat olivat valoisat. Käytävän varrella sijaitsivat asukashuoneet, joiden oven pielissä oli asukkaiden nimet ja asukkaiden suostumuksella myös heidän valokuvansa, joka helpotti oman huoneen löytämistä. Yhteistiloista oli pyritty tekemään viihtyisät ja kodinomaiset. Niissä myös pääsääntöisesti ruokailtiin ja harrastettiin monipuolista viriketoimintaa. Yhteistilat olisivat olleet varsin ahtaat, jos kaikki asukkaat olisivat niissä samanaikaisesti. 22 asukkaasta tarkastuksen ajankohtana muutama kävi syömässä alakerran ruokalassa saatettuna. Vaikka tilat ovat kohtuullisen uudet, niin rakennussuunnitelmavaiheessa tiloja suunniteltiin ns. raskashoitaisille hoiva-asukkaille. Rakennusvaiheessa oli jo tarve rakennemuutokselle laitoshoidosta tehostetuksi asumispalveluksi. Parveke ja pihaterassi olivat siistit ja pihaterassilta oli helppo lähteä ulkoilemaan taloa kiertävälle metsäiselle kävelytielle, jonka varrella oli levähdyspaikkoja. Tunnelma hoivakodissa oli rauhallinen.

ASUKKAAT

Asukkaita oli osastolla 22, joista noin 80 % oli naisia ja 20 % oli miehiä. Ylipaikoille ei asukkaita otettu.

Ulkomaalaistaustaisia tai ruotsinkielisiä ei osastolla ollut. Ruotsinkielisiä pyritään keskittämään omaan yksikköönsä, jossa he saavat palvelunsa äidinkielellään. Aukkaiden keski-ikä oli n. 78 vuotta siten että vanhin asukas oli 90 vuotias ja nuorin hieman alle 70 vuotias.

Valtaosa asukkaista oli jossain määrin liikuntarajoitteisia, ja kaikki asukkaat olivat muistisairaita. Hoivakodin asukkaat tarvitsivat sairauksiensa vuoksi vaativaa hoitoa ja valvontaa, koska osa pyrki myös karkailemaan. Hoivakodin ovet olivat lukitut. Kaikilla asukkailla oli omat vaatteet ja heidät pyrittiin siirtämään pyörätuoliin ja istuskelemaan muiden seuraan elleivät he vaatineet sairauden takia vuodehoitoa ja hoitoa omassa huoneessaan.

HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ, MITOITUS JA TYÖOLOJOT

Henkilökunta oli varsin tyytyväisiä osaston työyhteisöön, joka muodostui kahdesta sairaanhoitajasta ja 11 ½ lähihoitajasta. Lisäksi osastolla työskentelee oppisopimuskoulutettavia ja työllisyystuettuja, joista oli apua mm. asukkaiden kanssa seurustelussa ja ulkoilun valvonnassa. Kaupunki tuottaa ostopalveluna kaupungin ateria- ja siivouspalvelut myös koko Simonkylän vanhustenkeskukseen. Osastolla on myös laitoshuoltaja (aamu ja iltavuorossa), joka huolehtii osaston siivouksesta ja avustavat aterioiden valmistelussa ja ruokailutilanteissa. Tämä lisää hoitajien työn painottumista hoiva- ja hoitotyöhön.

Hoivakodin virallinen mitoitus vaihteli ja oli hieman yli 0,6 riippuen mm. osastonhoitajan osallistumisesta varsinaiseen hoitotyöhön. Mitoitusta lisää laitoshuollon lisäksi osastoilla kiertävä virike- ja kuntoutushenkilökunta. Heidän toimintansa on kuvattu viikko-ohjelmassa, mikä on omaisten ja vierailijoiden nähtävissä osaston seinällä sekä internetissä.

Aamussa työskenteli viisi hoitajaa, illassa neljä hoitajaa ja yöllä yksi yöhoitaja. Eri hoivakodit tekivät yhteistyötä tarpeen mukaan. Iltahoitajat voivat tulla töihin tarvittaessa jo klo 13 alkaen, jotta aikaa esimerkiksi vanhusten ulkoiluun saadaan järjestettyä. Tavoitteena oli, että oma hoitaja viettäisi vanhuksen kanssa päivittäin noin 1 ½ tuntia kahden keskeistä aikaa, joko ulkoilun, viriketoiminnan tai vain rauhallisen yhdessäolon merkeissä.

Henkilökunnan sairauspoissaolot eivät olleet juurikaan työkuormituksesta aiheutuvia. Henkilökuntaa opastettiin uusien laitteiden ja nosturien käytössä.

Sijaisuudet hoituivat pääosin vanhustenkeskuksen kuusihenkisen varahenkilöstön turvin ja ulkopuolisia sijaisia tarvittiin aika harvoin. Henkilökunta arvioi, että uusien sijaisten ja työntekijöiden perehdytys työ-

hön ja asukkaiden ongelmiin hoidettiin asianmukaisesti kokeneen työntekijän avustamana.

Työntekijöiden sosiaalityöt olivat varsin pienet, mutta heillä oli mahdollisuus käydä työajalla ruokailemassa myös talon ruokalassa.

ASUKKAIDEN YKSITYISYYS JA HUOLENPITO

Huoneet olivat pääosin tilavia yksioita, joissa asukkaiden yksityisyys oli hyvin turvattu. Kahdessa tilavassa kaksiossa kummallekin asukkaalle oli oma tilava makuuhuone, joten ongelmia ei yksityisyydessä ollut näissäkään tiloissa. Näiden tilojen välissä oli vielä yhteistä tilaa, jossa voi säilyttää mm. apuvälineitä. Kaikissa huoneissa oli tilava suihku- ja wc-tila. Asukkaat suihkutettiin vähintään kerran viikossa, mutta myös aina tarpeen mukaan. Osastolla oli myös mahdollista käydä saunassa.

Huoneissa oli laadukkaat sängyt talon puolesta, ja asukkaat voivat siustaa oman huoneensa muuten omilla tavaroilla.

Omaiset voivat vierailla osastolla vapaasti, ja yöpyä joko yhden hengen huoneissa tai erillisessä "mummon kamarissa". Monet omaiset vierailivat osastolla jopa päivittäin joko asukkaan kanssa ulkoillen tai avustaen tätä aterioinnissa.

Henkilökunta kertoi, että vessassa käyntiin kannustettiin ja vessatukessa avustettiin useita kertoja päivässä. Vaippojen käyttöä ei ollut rajoitettu mitenkään ja ilma osastolla ja asuinhuoneissa olikin hyvä ja raikas. Yhdessä huoneessa oli voimakas virtsan haju, koska siellä asuva vanhus oli levoton eikä enää ymmärtänyt, kuinka wc:ssä toimitaan. Huone oli tarkoitettu siivota heti tarkastuksen päätteeksi.

Hoitajat olivat saaneet omaisilta hyvää palautetta asukkaiden hyvästä hoivasta. Hoitajat kokivat, että heillä oli aikaa yhdessäoloon asukkaan kanssa, jota omahoitajajärjestelmä tuki. Ideana oli perehtyä jokaisen asukkaan aikaisempaan elämään mahdollisimman hyvin, jotta häntä osattiin kohdella arvostavasti ja muistella niitä asioita, jotka olivat olleet vanhukselle tärkeitä. Koko hoiva-asumisen palveluissa on v. 2013 aloitettu mittava "Kulttuurin muutos"-projekti, jonka tavoitteena on vahvistaa asukkaan oikeutta tulla kohdelluksi osallistuvana ja aktiivisena yksilönä ja olla oman hyvän ja arvokkaan elämänsä keskiössä.

Asukas sai halutessaan katsella tv:tä yhteistiloissa tai omassa huoneessaan vapaasti ja mennä nukkumaan, kun koki olevansa siihen valmis. Myöskään aamuisin nukkuvaa asukasta ei herätetty määräämään syömään vaan tavoite oli, että asukas voisi jatkaa mahdollisimman kodinomaista päivärytmiä hoivakodissa asuessaan.

Aamiaiset ja ruokailut olivat tarpeen mukaan liukuvia ja asukkaalla oli mahdollisuus saada myös öisin välipalaa, jos hän sitä toivoi. Asukkaiden juomista seurattiin ja siihen kannustettiin erityisesti kesäaikaan, mutta myös muutoin, koska varsinkin muistisairaana vanhuksen janontunne saattaa heiketä sairauden takia. Talossa oli oma keittiö ja ravitsemusterapeutti saatavilla, joten aterioita pidettiin laadukkaina ja monipuolisina ja niissä huomioitiin vanhusten erilaiset ruoka-aineallergiat.

MAHDOLLISUUS ULKOILUUN JA HARRASTUKSIIN

Vanhusten ulkoilua seurattiin järjestelmällisesti ja heitä kannustettiin siihen. Kevät ja kesä mahdollistivat paljon erilaisia terassituokioita kahvitteluineen ja makkaranpaistoineen. Vanhusten kanssa retkeiltiin pienemmissä ryhmissä tai lähdettiin sovitusti pidemmille päivämatkoille yhteiskuljetuksena. Omahoitajat pyrkivät välivuorossa ulkoiluttamaan omia asukkaitaan myös muina vuoden aikoina, mutta aina asukas ei tähän suostunut.

Erilainen asiointi, kuten kaupassa käynti ja kampaajalla/ parturissa asiointi olivat mahdollisia omahoitajan kanssa eikä niistä aina täytynyt sopia etukäteen. Myös monet omaiset ja vapaaehtoistyöntekijät kävivät säännöllisesti ulkoiluttamassa vanhuksia.

Talossa työskenteli virikeohjaajia, joiden avulla tavallinen arki osastolakin oli aktiivista, mutta myös juhlasalin juhlat ja monet tilaisuudet sekä mahdollisuus osallistua myös talon ulkopuolisiin toimintoihin antoivat vaikutelman monipuolisesta ja laadukkaasta vanhusten hoidosta, jossa asukkaiden hyvinvointiin ja elämänlaatuun panostettiin. Viriketyönohjaajat osallistuvat kuntoutuskokouksiin ja tarvittaessa hoitoneuvotteluihin asukkaan, omaisten ja muun henkilökunnan kanssa.

FYSIOTERAPIA

Talossa oli nyt kaksi fysioterapeuttia, kuntohoitaja (jatkossa kolme fysioterapeuttia) ja toimintaterapeutti, jotka kiersivät ahkerasti hoivakodeissa. Kun uusi asukas tuli taloon hänen toimintakykynsä kartoitettiin ja hänelle laadittiin oma kuntoutussuunnitelma yhteistyössä hoitajien kanssa. Samalla hoitajat saivat ohjeistusta juuri kyseisen asukkaan avustamiseen. Fysioterapeutit huolehtivat sairaalasta vanhainkotiin palaavan asukkaan kuntoutumisen jatkuvuudesta. Osastolla järjestetään viikoittain kuntoutuskokouksia, jossa arvioidaan asukkaiden toimintakyvyn muutosta ja tuen tarvetta.

Fysioterapeutit liikkuvat sekä hoivakodeissa että talon kuntosalissa, joissa he järjestivät asukkaille heille sopivaa liikuntaa. Fysioterapia sisältyi asiakkaan hoitomaksuun.

LÄÄKÄRI/HAMMASLÄÄKÄRI

Lääkäri teki hoivakodissa kierron kerran viikossa ja oli käytännössä konsultoitavissa aina tarvittaessa. Lääkärisuhde oli kestänyt jo pitkään ja hoitajat olivat hyvin tyytyväisiä sen toimivuuteen, koska lääkäri oli kiinnostunut vanhuksista ja tiesi heidän vaivansa. Suuhygienisti tarkastaa asukkaiden suun tilanteen kerran vuodessa, mutta jos asukkaalle tuli ongelmia tai särkyä, hänet vietiin terveyskeskukseen hammashoitoon tai halutessaan omalle yksityishammaslääkärilleen.

Kaupungilla on myös puheterapeutti ja ravitsemusterapeutti, joiden palvelut olivat vanhusten saatavilla tarpeen mukaan.

LÄÄKEHOITO

Lääkäri arvioi potilaiden lääkityksen aina tarvittaessa, ja esimerkiksi uni- ja rauhoittavia lääkkeitä oli käytössä hyvin vähän, kun hoitajat vertasivat tilannetta menneisiin aikoihin. He arvioivat, että hoidon virikkeellisyys ja mahdollisimman runsas ulkoilu ja kuntoilu saivat potilaat rauhallisiksi.

ASIAKKAAN ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUDEN RAJOITUKSET

Hoivakodin ovet ovat lukitut ja sieltä poistutaan vain hoitajan tai omaisen / vapaaehtoistyöntekijän seurassa. Joidenkin asukkaiden sängynlaidat nostetaan ylös putoamisvaaran ehkäisemiseksi. Asiasta neuvotellaan aina omaisten kanssa ja lääkäri tekee asiasta kirjattavan päätöksen. Hoitajat seuraavat asukkaan tilannetta, ja jos asukkaan kunto kohenee eikä hän enää tarvitse sängynlaitojen korotusta, siitä luovutaan sovitusti.

SAATTOHOIDON JÄRJESTELYT

Simonkylän hoivakoti 2:ssa työskenteli tällä hetkellä kaksi saattohoitovastaavaa, jotka olivat saaneet tehtävään tarkoitetun koulutuksen. Tarkoitus oli, että hoitajista mahdollisimman moni kävisi jatkossa koulutuksen ja saisi saattohoitopassin. Myös omaisia ja vapaaehtoisia koulutetaan ja valmistetaan mahdolliseen saattohoitotilanteeseen. Lisäresursseja voidaan ottaa esimerkiksi yöhön; hoitaja varahenkilöstöstä.

Saattohoitotilanteet pystyttiin järjestämään hoivakodin huoneratkaisujen vuoksi asukkaan ja hänen omaistensa yksityisyyttä kunnioittaen. Saattohoidossa olevan asukkaan omaiset voivat yöpyä omaisensa luona tai erillisessä "mummon kammarissa" ja surra rauhassa.

Myös kuolevan asukkaan yksityisyys ja tarvittava kivunhoito tuli asianmukaisesti hoidetuksi, kun Vantaan kaupungin kotisairaalan (tehostettu kotihoito) kotisairaanhoidajat voidaan helposti kutsua asukkaan tueksi kivunlievityksessä yöaikaan.

VAMMAISUUS / ESTEETTÖMYYS

Tilat olivat esteettömiä ja selkeitä ja sopivat hyvin muistisairaille vanhuksille. Tämä oli huomioitu myös pihapiirissä. Vantaa ei sijoita esimerkiksi viittomia tarvitsevia vanhuksia Simonkotiin, vaan heidät on sijoitettu yhteen ympärivuorokautista palveluasumista tarjoavaan asumispalvelukohteeseen, jossa kaikki hoitajat hallitsevat viittomat.

TARKASTUSHAVAINNOT

Tarkastajat arvioivat, että Simonkylän hoivakoti 2:n vanhukset saivat hyvää ja virikkeellistä hoitoa ja hoivaa. Erityisen hyvänä pidettiin sitä, että vanhusten ulkoiluun, kunnon seurantaan ja erilaisten monipuolisten viriketapahtumien järjestämiseen oli panostettu.

Myös tilat olivat asianmukaiset ja valoisat ja asuinhuoneet turvasivat yksityisyyden ja asianmukaisen saattohoidon.

TOIMENPITEET

Tarkastuksen johdosta apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin arvioi vanhusten saavan hyvää, laadukasta ja virikkeellistä hoitoa ja hoivaa tarkastuskohteessa. Asia ei antanut aihetta enempään.

Tämä tarkastuspöytäkirja lähetetään tiedoksi Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnalle, Vantaan kaupungin hoiva-asumisen palvelupäällikkö Minna Lahnalampi-Lahtiselle ja Simonkylän hoivakoti 2:n osastonhoitaja Anneli Laaksoselle.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Pirkko Äijälä-Roudasmaa
oikeusasiamiehensihteeri

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:
Helsingissä, 5 . 1 . 20 15

Arja Raahenmaa
Arja Raahenmaa
toimistos sihteeri